Rüyâlarımız

Gamze Hanım: “Rüya nedir? Bazen çok rüya tabir ediyorlar; karamsar veya iyimser tablolar çıkabiliyor. Rüya tabirlerine inanılır mı ve ona göre amel edilir mi?”

Rüyayı, ruhumuza özgü bir gece sineması olarak tanımlayabiliriz. Uykuya girdiğimiz zaman; yaşadığımız ve gezip durduğumuz şu âlemle irtibatımız yalnızca kalp atışımız ve nefes alıp verişimizden ibaret kalıyor. Bunun dışında ne gözlerimiz görüyor; ne ellerimiz tutuyor; ne ayaklarımız yürüyor; ne de aklımız, fikrimiz, irademiz, muhayyilemiz bizim ihtiyarımız doğrultusunda çalışıyor. Biz en çok elli santimetre eninde ve iki metre boyunda bir çerçevenin içinde zamanla kayıtlı ve mekânla sınırlı bir alanda, cismen kendimizden geçmiş vaziyette uyurken; ruhen zaman kayıtlarından sıyrılmış, mekân zincirlerinden kopmuşuzdur. Muhayyilemiz bağımsız kalmış, ruhî kuvvelerimiz irademizden sıyrılmış, sırrımız yeni keşifler ve açılımlar için kollarını sıvamıştır. İrademiz şaşkındır; bütün bu kuvvelere dur diyecek halde değildir. Esasen irademiz de peşlerine takılır ve hep beraber, ama gayr-i iradi bir şekilde, bizi yattığımız yerde bırakıp giderler. O esnada kalp atışlarımızın ritmi değişmiş ve nefes alıp verişimiz standarttan sapmış ise; bu, ruhî kuvvelerimizin böylesine alelacele hareketliliğinin cismimize yansımasından başka bir şey değildir. Yani bu esnada cismimize takılabilecek sun’î ve teknik cihazlar rü’ya gördüğümüzü haber verebilirler, ama ne gördüğümüzden haberdar olamazlar, gördüğümüz şeyleri ekrana yansıtamazlar.

Rüya esnasında ruhî kuvvelerimiz; yani mahiyetimizdeki lâtife-i Rabbâniyemiz, hazır biz şehâdet âlemi ile bağları koparmışken, gayb âlemine karşı bir münasebet bulur, bir menfez açar; ve bu pencereden vukua gelmeye hazırlanan hâdiselere bakar.1 Bazen âlem-i misal arşivine girer, maziden bir hâdiseyi görür; bazen âlem-i mukadderata kısmen girer, kulak kabartır, vukua gelecek bir hâdisenin ipuçlarını bazen sembollerle, bazen çok net detay içinde, bazen de—ve genelde—kalın bir perde ile sarılmış vaziyette görür ve izler. Ruhumuz özel bir merakla âlem-i gaybı veya âlem-i misali izler; bazen ve genelde çok net şeyler göremez veya gördüğü çok net görüntü ve dokümanlara, hayalimiz günübirlik yaşadığımız dünyadan bir “görüntü elbisesi” giydirir; biz olayları bu elbisenin rengiyle, şekliyle ve tarzıyla

görürüz.

Vakıaları olduğu gibi göremeyiz.
İşte bu açıdan gördüklerimizi "yorumlamak" ihtiyacı isteriz.
Anlatmaya çalıştığımız bu rüyalar, "sadık rüyalardır." Peygamberler çok net ve hakikî çehresiyle, yoruma ihtiyaç bırakmayacak derecede sadık rüyalar görürler.

Peygamber Efendimiz (asm) vahyin başlangıcında çok net, sabahın aydınlığı gibi açık ve doğru rüyalar görüyordu. Ümmetin görebileceği sadık rüyalar hakkında ise Resûl-i Ekrem (asm) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Mübeşşirâttan başka nübüvvetten geriye (ilham alınabilecek) bir şey kalmamıştır."
"Mübeşşirât nedir, yâ Resûlallah?" diye sorduklarında da, Peygamber Efendimiz (asm): "Salih rüyadır." buyurmuştur.2

Bir başka hadislerinde de, Enes b. Malik'in rivayetiyle Allah Resulü (asm); "Salih bir kişi (veya saliha bir kadın) tarafından görülen güzel rüya, nübüvvetin kırk altı cüz'ünden bir cüz'üdür." buyurmuştur.3

Salih ve sadık rüyalarla ilgili Kur'ân'da da ilgi çekici örnekler buluruz. Yusuf Sûresi, Hazret-i Yûsuf'un (as) bir rü'yâsı ve bunun üzerine, babası Hazret-i Yakub (as)'un bir uyarısı ile başlar.4 Hazret-i Yakub (as), oğlu Yûsuf'a; "Rabbin seni böyle rüyandaki gibi seçecek, sana rüyaları yorumlama ilmini verecek, ataların İbrahim ve İshak'a nimetlerini tamamladığı gibi, sana da, Yakup soyuna da nimetlerini tamamlayacaktır." der.5

Böylece Kur'ân, rüyaların doğru yorumuna âyetlerinde yer verir.
Kur'ân, Hazret-i İbrahim'in (as) rüyasından da bahseder. Hazret-i İbrahim (as) rüyasında oğlunu boğazlamış ve bunu oğluna şöyle anlatmıştı:

"Ey oğulcuğum! Ben uykuda seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün; ne dersin?"; Kur'ân, oğlunun: "Ey babacığım! Emrolunduğunu yap! İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın!"6 dediğini nakleder.

Böylece Kur'ân, rüyalarda dikkatten uzak tutulmayacak bazı hakikatlerin da gizli olabileceğini vurgular.
Ancak rüyaların hepsine inanılır mı? Kaç tür rüya vardır? Rüya tabirleri ne ölçüde gerçekleri yansıtır? Rüya ile amel edilir mi?
Bu soruları inşallah yarın cevaplayalım.

Gamze Hanım: "Kaç tür rüya vardır? Rüya tabirleri ne ölçüde gerçekleri

yansıtır? Rüya ile amel edilir mi?”

Kaynaklarımızda üç kısım rüyadan bahsedilir: Şeytanî rüya, Nefsanî rüya ve Rahmanî rüya (sadık rüya). Bunlardan ilk ikisi, tabire değmeyecek ölçüde seviyesizdir. Hiçbir anlam ifade etmezler. Hiçbir hakikati barındırmazlar. Ne mazide, ne müstakbelde; hiçbir hâdiseye işaret sayılmazlar.

Ebû Saîd’el-Hudrî (ra) rivâyet eder: Resûlullah (asm) şöyle buyurmuştur: “Sizden birisi sevdiği bir rüyayı görürse, bilsin ki o Allah tarafındandır. Bunun üzerine Allah’a hamd etsin ve bu rüyayı başkalarına da anlatsın. Buna aykırı, hoşlanmadığı bir rüya görürse, bilsin ki, o Şeytandandır. Şerrinden Allah’a sığınsın ve bunu hiç kimseye söylemesin. Bu durumda o rüya, sahibine zarar vermez.”7

Kimler seviyesiz rüya görür? Kimler sâdık rüya görür? Seviyesiz rüyaları sâdık rüyalardan ayırabileceğimiz bir ölçümüz olacak mı? Bir rüyanın Rahmânî veya sâdık olduğunu ve bizim için bir mesaj taşıdığını nasıl anlayacağız? Ve rüya ile amel edecek miyiz?

Dünkü yazımızda ifade etmeye çalışmıştık; rüya esnasında ruhî kuvvelerimiz irademizi dinlemezler. Dolayısıyla ruhumuz bazen seviyesiz ve anlamsız girdaplarda dolaşabilirken; bazen de mühim bir mananın etrafında kanat çırpması mümkün. Yani uyku esnasında irademiz hâkim konumda değil. Bu açıdan rüyalarımızdan sorumlu değiliz. Çünkü kendimizde değiliz. Çünkü uyanık değiliz.

Herkesin her an seviyesiz ve manasız rüya görmesi de mümkün; Rahmânî veya sâdık rüya görmesi de.

Ne var ki, ne seviyesiz rüyalarımızdan dolayı kendimize kötü puan verebiliriz; ne de sadık rüyalarımızdan ötürü kendimizi Kaf dağı kadar yüceltmeye hakkımız var! Tabiri doğru çıkan manalı bir rüya gördüğümüzde, ancak Allah’a hamd ederiz. Diğer türlü manasız rüyalarımızı tıpkı “vesvese” gibi değerlendirelim; aldırmayalım; üzerinde durmayalım; yorumlamaya çalışmayalım; hele hele kötümser manalar hiç çıkarmayalım; geçelim.

Rahmânî, yani sadık rüya görmek ihtiyarımız dâhilinde değildir. Ancak bu kapı umuma açıktır. Yani her mü’min sadık rüya görebilme potansiyeline sahiptir. Bedîüzzaman Hazretlerinin (ra); rüya-yı sadıkaları avam-ı mü’minînin bir nevî velâyete mazhariyetleri olarak değerlendirmesi dikkate değer bir tesbittir.8 Bu değerlendirme şu hadîs-i şerifle de mutabıktır: “Zaman (Kıyâmet saati) yaklaşınca mü’minin rüyası yalan çıkmaz. Çünkü mü’minin rüyası nübüvvetin kırk altı cüz’ünden bir cüz’üdür. Nübüvvetten olan bir şey ise yalan olmaz!”9

Uykunun, sadık rüyalar cihetinde avâm için bir velâyet mertebesi hükmünde olduğunu beyan eden Üstad Bediüzzaman Hazretleri (ra), güzel ahlâkı ve güzel düşünceleri rüya ile ilişkilendirir: "Güzel ahlâklı, güzel düşünür; güzel düşünen, güzel levhaları görür. Fena ahlâklı, fena düşündüğünden, fena levhaları görür."10

Rüyaları tabir etmek, ruhun gaybî âlemlerden elde ettiği bir takım manevî argümanları, şehâdet âlemindeki sembollerle ifade etmek ve çözmekle ilgili bir işlevdir. Gaybî âlemlerin esrarı ile dirsek temasında bulunmanın verdiği zorluktan mıdır, nedendir, Kur'ân'ın da gerçek bir hâdise olarak yer verdiği rüya tabiri konusunda, ne yazık ki günümüze kadar çok isabetli bir ilim dalı teşekkül etmiş değildir. Bunu insanların manevî zaaflarına bağlamak belki de sebeplerden yalnızca bir tanesi. Rüya tabirleri konusunda yazılmış eserlerden rüyamızla ilgili bir görüş açısı elde etmek belki mümkündür; ancak çok net mesajlara ve çok doğru bilgilere ulaşmayı beklememelidir. Bu tür eserler genelde galip zanla yazılmış; rüyadaki semboller üzerine bazı ihtimal yorum çalışmalarından ibarettir.

Rüyalarımızı en doğru veya doğruya en yakın şekliyle yorumlamak için kendi hislerimize, duygularımıza ve iç dünyamıza dönmemizde yarar vardır. Sadık rüyalarımızı bir nev'î, olaydan önce içimize doğan bir his niteliğinde değerlendirdiğimizde; iyimser bir yorumla kendi rüyamızı tabir etmemiz mümkündür. Ya da, kendi yaptığımız tabir, başkalara müracaatla elde ettiğimiz tabire oranla daha isabetli olabilecektir. Ancak rüyaları kötüye yorumlamak caiz olmadığı gibi; çok net bir ilmî bilgi niteliği taşımadığından, rüya tabirleri ile amel etmek de caiz değildir. Çünkü ilim ile amel edilir; ilimsiz yorumlarla amel edilmez.

Hazret-i Yusuf'un (as), Mısır Hükümdarının "yedi semiz ineği, yedi zayıf ineğin yediğini; yedi yeşil başak ve o kadar da kurumuş başak gördüğünü" anlattığı rüyasını hapishanede tabir etmesi ve yaptığı tabire göre Mısır halkını amel etmeye çağırması,11 kendisine Rüya Tabiri İlmi verildiği içindir. Rüya Tabiri İlmi, Peygamberlere veya bazen de ledün ilmine sahip ulemaya mahsus bir ilim olarak bilgi ve kültür dünyamızdaki yerini almış; diğer ilimler gibi inkişafı, bir hikmete binâen, umuma şamil olmamıştır.

Dipnotlar:

1- Mektûbât, S. 332.
2- Buhârî, K. Ta'bîr, 2103.
3- Buhârî, K. Ta'bîr, 2101.
4- Yûsuf Sûresi, 12/4.
5- Yûsuf Sûresi, 12/6.

6- Sâffât Sûresi, 37/102.
7- Buhârî, K. Ta’bîr, 2102.,
8- Mektûbât, s. 333.,
9- Buhârî, K. Ta’bîr, 2107.,
10- Mektûbât, s. 333.,
11- Yûsuf Sûresi, 12/43-49.